

Ігор Паска,
*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри публічного управління,
адміністрування та міжнародної економіки
Білоцерківський національний аграрний університет,
Україна, Біла Церква*

Олена Василенко,
*доктор філософії,
асистент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
Білоцерківський національний аграрний університет,
Україна, Біла Церква*

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Запровадження змін в закладах вищої освіти є тривалим в часі процесом, що обумовлено складною організаційною структурою управління, терміном підготовки здобувачів та багатофункціональністю даного типу установи: поєднання різних напрямків діяльності (освітньої, наукової, інноваційної, міжнародної, виховної, експертної), соціально-економічний розвиток держави, формування людського капіталу, сталий розвиток країни і регіонів. Безперечно, воєнний стан в Україні і необхідність післявоєнного відновлення системи вищої освіти, яка є важливою складовою відбудови країни, буде супроводжуватись трансформаційними процесами в закладах вищої освіти. Саме тому, для ефективного управління ЗВО на етапі адаптації до трансформаційних змін з метою відповідності новим цілям і цінностям наданих послуг потрібно підготуватися завчасно.

Аграрні заклади вищої освіти складають окрему категорію ЗВО, що мають додаткові специфічні функції: розвиток агропродовольчого сектору країни та формування світового ринку аграрної продукції, забезпечення сталого розвитку сільських територій, підтримка глобальної продовольчої безпеки, розвиток агробізнесу, забезпечення екологічної безпеки і якості харчових продуктів, підвищення рівня агротехнічної культури, дослідження біотехнологій та ін. (узагальнено з врахуванням опрацьованих джерел [1-4]).

Дані джерела [5] засвідчують, що станом на сьогодні зруйновано 365 закладів освіти (з них 4 – ЗВО) та пошкоджено 3 798 закладів освіти (з них 109 – ЗВО).

Загальна кількість аграрних ЗВО в системі вищої освіти галузі знань «Аграрні науки та продовольство» складає – 19 , з них: 16 – університети, 2 – інститути і 1 – самоврядний дослідницький університет [6]. Крім цього, 29 ЗВО державної власності (станом на 01.07.2023 починаючи з 2014 р.) зазнали вимушеного переміщення, у т.ч. 2 аграрні ЗВО Запорізької і Херсонської областей[7]. Аналіз вивчених даних [7-8] викликів сьогодення для закладів вищої освіти в умовах воєнного стану засвідчує серйозність наслідків, які потрібно буде враховувати в період післявоєнного відновлення. Варто відзначити, що трансформаційні зміни аграрних ЗВО відбуваються і з тими проблемами, які були до 2022 р.: не повна відповідність запитам ринку праці, не завершеність процесів інтеграції до європейського освітнього і дослідницького простору, необхідність цифровізації і підвищення якості освітніх послуг та ін.

Починаючи з 2022 р. на рівні держави вже відбувається розробка концепції з відновлення країни, що включає питання освіти й науки. Робочою групою визначені нові цілі, завдання та запропоновані рішення, зокрема для вищої освіти такі[9]: диференціація ЗВО за типами (великі дослідницькі університети, вищі школи, університети прикладних наук), використання потенціалу різних форм здобуття освіти (традиційної, дуальної, мережевої), перегляд системи оплати праці. Іноземні організації не лише спостерігають та аналізують процес планування післявоєнної реконструкції України до закінчення війни, але й дають свою оцінку, наголошуючи, що такий підхід, на їх думку [10], буде успішним за умови врахування ключових факторів системи вищої освіти: виклики відбудови зростають щодня з продовженням війни, необхідність розроблення нових стратегій і навчальних програм у відповідності до національних і регіональних потреб відбудови, завершення реформування системи вищої освіти в напрямку імплементації із західними стандартами, визнання критично важливої ролі освіти у формуванні національних прагнень, організація кадрових питань в напрямку компенсації проблеми відтоку мізків.

Отже, трансформаційні зміни аграрних ЗВО України в період післявоєнного відновлення будуть успішними за умови формування ними нових короткострокових і довгострокових цілей з врахуванням потреб відбудови країни, запитів ринку праці і

особливостей аграрної сфери, цифровізації, пропозиції нових навчальних програм для різних форм здобуття освіти, необхідного кадрового забезпечення.

Список використаних джерел

1. Петренко К.В., Давидович А.Є. Аналіз розвитку агропродовольчого сектору України. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2017. № 11. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102602>

2. Україна та глобальна продовольча безпека в умовах війни. Аналітичний огляд. Національний інститут стратегічних досліджень. 14.03.2022. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayina-ta-hlobalna-prodovolcha-bezpeka-v-umovakh-viyny>

3. Савчук Є.В., Мальчевська К.В., Прокіна А.В. Стан екологічної безпеки продуктів харчування в Україні. Proceedings of the 11th International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays» (May 26-28, 2023). *Nature Management, Resource Saving and Ecology*. Washington, USA. 2023. No 156. P. 484 – 487.

4. Толок Г.А., Толок Є.В. Екологічні засади забезпечення якості та безпеки харчових продуктів. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2018/50.pdf

5. Інтерактивна мапа зруйнованих та пошкоджених закладів освіти. URL: <https://saveschools.in.ua/>

6. Вузи України. Освіта.ua. URL: <https://osvita.ua/vnz/guide/search-17-0-0-67-0.html>

7. Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді: науково-аналітична доповідь; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2023. 127 с. DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>

8. Ніколаєв Є., Рій Г., Шемелинець І. Вища освіта в Україні: зміни через війну. Аналітичний звіт. Київ: Аналітичний центр Університету Грінченка, 2023. 102 с.

9. Бахрушин В. Про ідеї, що обговорюються в Нацраді з відновлення України. *Дзеркало тижня*. 23.06.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/jak-budut-vidnovljuvati-osvitu-ta-nauku-pislja-vijni.html>

10. Reconstruction of Ukraine's Higher Education. Wilson Center. 26.09.2023. URL: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/reconstruction-ukraines-higher-education>